ԱԶԳԱՍԷՐ

Հրատարակի հնգետասա-
նօրեայ. Գինն լիոյ ի մէջ
տարւոյն Կ. Ռուփի 24 ·
Ռամին փոխ ընկերաց 500 ·

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱՌՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

Ընծայն ազգային հրա-
տարակութեանց ձրի տա-
յին ·
Առանձին օգուտ ազգա-
սիրաց 2 անայ առ տողն·

ՀԻՄՆԱԴԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ · ԲԱՐԵԿԱՄԱՑ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱՑ ԴԻՏԵԼՈՑ

ՀԱՏ· Ե· ԹԻՒ 136· ԿԱԼԿԱԹԱ 1848 Ապր. 15

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

ՅՈՒՇԱԿՑՈՒԹԻՒՆ տաի բարոյակա- նացէս կամ կամաւորապար հաղոր- դել ումեք ցաւոց ընկերին վշտացե- լոյ · բայց՝ այն զի մեք խօր , և կարճ խոր զգամք յոգի մեր ղճարուած հե- տադայ աղետից՝ յորժամ երկուց վա- ղաժամ և փողաթեառամ՝ Պատմիչկաց Ազգի մերում՝ Պարոն ՅՈՎՍԵՓԱՑ Իսմինեան , և Պարոն ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԻ Մովսէսեան · (յորոց առաջինն՝ ի հասակի ամաց թնձուտասանից և երկուց ամսոց · իսկ երկրորդն ի հասակի ա- մաց չորեքտասանից և կիսոյ) ընդ ժամ տարբեր միջոցօք զրաւեցան յատուցս՝ յաւուր երրորդում ամսեան այսորիկ և թաղեցան՝ գաշխարհ կարգաւոր ի մեզ ծնեալն կարեկցութեան · Յաւելեալ հարուածքն այն և ի Պատարին առու- շակ Պարոն Պետրոսի Յ. Պօղոսեան Մերաքենեայ Օրհնագիտի , Մարկամ անուն · բայց ցաւաղին · և հագու- րեցա հազար անգամ ցաւագին եղեն վերջինք. երկուց պորկեչատաւոն պա- տենակայն · որք յաւետ ծաղկեցուցին ուսմանց՝ քան ուսուցիչաւէրք , տա- ծինք արուեստից՝ քան թէ արուեստա- ւորգէտք խոստմնային հանդիսանալ 'ի փոքրիկ խմբի մերում ,

Հայկազնեանն սկզբունին հատա- կին Յովսէփայ և Մովսիսեան պատշա- ճիք անդամոցն՝ կցորդեալ ընդ ծանր , լուրջ · բայց և անհնարագոյն բարոյից գրեթէ նոյն անն անձէին զնա Ընու- չուան Հայաստանի կամ Յովսէփ Ե- գիպտոսի · — Նշանաւորագոյն փափագե- լով արուեստից՝ եղև պատկերահան կատարեալ · ոչ միայն երանգօք գուշա- եր մարմնոյ նկարելով 'ի պատկերա- կի՝ ուրքան զտառաբննեայն և գքա- ջացն օրինակելով վարս յոգի իւր ազ- նուական. Զ. երկն կոչեա զնա և էկեղ դեղարարիս հատակին · բայց զերթնութ- եան թիւնն առ. Նատուած քորքոքեաց՝ տակ , և ես, Կանուխ խոնջեալ զմահն ·

աշակերտաց փոխադրել զնշխարն 'ի տուն Քեռւոյն սիրելւոյ․ “ Օ՜ ի մի յետ ևս Հայեցեալ 'ի սիրելին սրտամերձ ասէ․ Հայրս։” — Կոչեալ զորդեակս Հօր եղբօր իւրոյ՝ յանդիման կացոյց Հօրն՝ և ասէ․ “ Տարաբաղդ Հայր․ ահա սոքին լիցին թող քեզ փոխանակ իմ և եղբօրս Հանգուցելոյ։ Մխիթարիչ զոսա․ և մխիթարեսցիս աքօք։” Իբրև շատ սատանեաց տեսարութիւնն՝ Հրամայեաց նկարել զպատկեր իւր յետ մահուանն, և Համգեաւ 'ի Տէր։—

Իսկ Պարոնին Յովհաննէս Մարխասեան, լուսաճող և աշխատասէրանց իւրոյ ծնողի, որ 'ի տղայութեան Հասակի որբացեալ 'ի Հօրէ ընդ մայրենի շնորհօքն զարգանայր, սոսա յաջակերտութիւն Դպրոցի Սրբոյն Սանդխտոյ 'ի Կալկաթա, յամսեան Դեկտեմբերի 1846․ յորժամ գրեթէ զՀայերէն ինչ ոչ գիտէր․ Յժամթացս միոյ ամսոյ և քանի ամսոց զոյգ աշակերտեալ երկուց բարբառոց, այնքան զարմանալի առաք զյառաջադիմութիւն իւր, մինչև 'ի Քրիստոնութենէ ընդունելն սկսանել 'ի Խորտաստանութիւն․ և զպատմութիւն Հռովմայ կեղոյ՝ չափ թարգմանել 'ի մեր լեզու։ Յեւնեք արտասուօք Համբերեա․ յեղեն և որք լուան Բարեկամք․ թէ յանգեալ Համայ խաի Հարցաքննութեան Դպրոցին յորժամ անդր քան զպայմանն ուրախ և զուարթ առեալ զնա Հարցին․ “ ընդէր Ս ․․․ այսքան ուրախ։” Պատասխանեաց սա․ “Մ գիտէ, եթէ աշխերցոյց վերջանին տեսանել զայսպիսի օր․ այս առաջին Համդէս Դպրոցիս․ և ես սորա արգ առաջին աշակերտ․ ուստի և խնդամ։” Յետ մահու նորա իբրև զատուածք զողջոյնն ձեռօք զշարագրականս նորա՝ առաքել առ ընտանիս, գտաք գրեալ սորա ինչ Անգղիարէն յերիս մի 'ի կաղեց Պատմութեան Հռովմայ՝ օրինակ զայս։

Մի՛ զղջանար՝ յայս և յանձնեա քեզ՝ զայս գիրք․
Զի իմ է սա, մինչ 'ի կենաց ես կենիք․
Զօրէն․ յորում մտաւորիցեմ վաղաժամ․
Եւ Հաւաքեալ զեզիմ 'ի նոր գերեզման․

Եթէ զՀօրն 'ի պատերազմի ան-սանէաք շուրջ զմեօք՝ ցասուցեալ 'ի վերայ մեր վասն անհաւն մեղաց և անօրէնութեանց մերոց․ որ խոստանայր մեզ զխաղաղութիւն մեղայ եթէ զսանձին Հինդ 'ի մէնջ․ չոր․ կամ երեք․ զի՛ս ամենա Համբերժակեաք ընտրել և 'ի Հրեշտակութիւն խաղաղութեան վերստացեալ առ նա, եթէ ոչ զատէին ինքեանս։ Կամ զի՛ս ամենայն այնպէս ընդունէր Աստուած քան զսոսին ինքեանս․ որ Քրիստոսիւ զօրացեալ և զՔրիստոս զգեցեալ յանձինս իւրեանց՝ մատչէին առաջի Հօրն երկնաւորի և մատուցանէին նմա զպարծ մեղաւորաց, և պատրաստ սրճանի մերոյ։ Առաջի աչէկաքա Մեծութեան երկնից առաւել է կարելի մի առաքինութեան․ քան զամենայն ոսկի աշխարհի․ քան զամենայն ծառայութիւն լեզուի․ քան զամենայն Համծառ մասց․ Ընդ մերայն Առաքինութիւնն է լեզու․ առաքինիքն են ատենաբանք․ և Աստուած է լսողն։— Մի՛ բնեմք զնաս․ ուրեմն յանձինս կայցուք զառաքինութեան նոցա զգեստ․ յորդորեմք զքաջար յաղթանակս նոցա․ և ընծան զարմացուք առ Աստուած սրտի մտօք, զի մի ամօթ արասցուք զնոսա 'ի մեծի և 'ի կարևոր զիտակցութեանն, Ողջակիզեսցին թող նորանոր առաքինութիւնք 'ի մեզ, և ահա ծիծաղին նոքա յերկինս բերկրեցեալ Հոգւովք 'ի վերայ մերոց մխիթարութեանց։ Որ այսպէս արժանա-

ցաւ. զՕտարազգիս առն յերկինս կատարել մտաց ։

—ԿԱՏԱՐԱՆ ։ Բայց երկինք սաստել արար — քանզի ցասուցեալ զօձեր ընդ արարս մահկանացուաց՝ պատեցաւ ամպովք ։ փախեաւ փայլատակմամբ ։ և հեծեալ ի կառսդին մրրիկ՝ ի վերայ յարձակեցաւ ակար զնաւս մերում ։ զՈւխտ Ընդդիմացն նաւաչէն ի հարս չանթամաճ արար ։ զնաւ մի Եմրակացի ի Պանդէս կայծակնահար զընջացյց ։ զԱստղը Շուէնաւու յծաղ. կայմին ի բաց խաղեաց ։ յերկս և ի չորս մասնս ի մայրաքաղաքս աստանօտ ձիրս զրժեաց ։ բայց յերեքատկեան և 'ի հօյակապ Տան Պարծոց Եզդարեանց զամենակալ Նախախնամութիւն Աստուծոյ յայտնի բարոզեաց ։ Քանզի չանթեալ չէր հրոյն 'ի վերուստ ընդ մնկիւն երկրատկին՝ անց սաստկութեամբ ցերկրորդ և ցերրորդ յատակ տանն ։ երկու մաճաշխաճ սաստատութեամբ ծակելով զշատուարութիւն որմոցն և ընդ պատուհանան անցանելով և սուզանելով յերկիր ։ Մեծ մասն գերդաստանին՝ ժամանակ թէ և մանկտին փոքրագոյնի գէնի ճաշուն ։ եր՝ որ բազմեալ ։ և էր՝ որ պէնոյին 'ի ներքնատունս արտոյն անդր ։ այլ ոչ ոք 'ի նոցանէ վնասեցաւ ։

Յարուստ թուի թէ զերբնական ։
Հուրք ընթացք փորձն մեծ ։
Եւ ի կորին վէմ բեր տեան ։
Պատսպարին Երկինքդ ։

'Ի հիւսիսային մասն երկիր՝ ասի ։ Շփոթմեր. ձայն երկրաթէ՝ մի անգամ և երկիցս բռաւն կորուսեալ և թնքել պէտ յանկուիւն կայծակնահար ։ յայնմ՝ խառնարանն զեր տանն ։ որ ինչ մէջ կիման՝ տայ զերկուս հասարար ննանկեւս ։ Յարմ մաղակերկս ։ զի եթէ ուղիղ գծիւ իջանէր չուռ հրոյն ։ ձայն յերկրն ձգէր ընա և զաուչն ոչ վնասէր ։ Այլ եւ զի եթէ միա ձող կացեալ էր 'ի խէչ անկեանն այնմիկ ։ առնէս ապահով մնայր ։ Բայց մեք ընդ այս հաւանել ոչ կարեմք ։ քանզի երկու ձգող զօրութեանց ուժն միշտ 'ի կեդրոնի ձգողութեանց զօդ արկ ։ և յայնժամ մին ասա և մին անտի հաւասարաձգգելով ։ ոչ սա կարէ նմա ուժ առնել ։ և ոչ նա սմա ։ և կայծակն իբր ընդկան ուժգնութեամբ 'ի մէջ երկուցն անկանի ։ Մեն հատարակ փորձն ևս ցուցանել կարէ զայս ։

Նիկ ։ եթէ ձգող մինն յերկրն ձգգող ուժ ունիցի և միւսն վանող կամ հալածող ։

— Պարոն Գրիգոր Յ ։ Ակեալի որ կնքեալ էր ի Մուլթան օգափոխութեան արագաւ ։ յանցեալ ամսոյ վերջնում աւուր եհաս այսր ։ բայց տարաբախտաբար երկին ակործանեալ ասա ։ ի տանկրդոյթաւ ամսոյս վերացին եւ շոգենաւու ի Մուլթան ։ Այս երկին պէտք եղևն որք ցուցանեն թէ ժամանակաւ որ օդափոխութիւնն ի Մուլթան չէ օգտակար ինչ ։ եթէ պէտացուն չկացցէ անդ երկարագոյն ժամանակաւ ։ կամ՝ չընտրեսցէ զօրոշ եղանակ անցի և դարձի իւրոյ ։

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ

Առ Պ. Խմբագրապետ Ազգասէր Լրագրին ։

Յարգելի Պարոն ։

Չէ ինչ անծանօթ ընթերցողաց պատուական լրագրոյիդ զի տառապագին յանկարծակի զրկողութեամբ բնակչաց և Համակրիցն զանազան պէտքութեանց ազգի մերոյ ։ և ոչ առնուլ տեղեկութիւն ասէթ սան մեզ պանդխտելոցս ի հեռաւորութեան ասա զօրութիւնք այնպիսի ատոր մանկանցդ՝ որք

հաւրըրդակցութեամբ ծանօթացեալ ընդ այլովս մե-րոյ ցուցակաց ի Հնդկս, որ զանձն խոստովանել զարդեմանութիւն Հայոց. և գրել որպէս ար-ժան է ։ —Այն ինչ ընթերցումն աւուրբք ինչ յա-ռաջ զմինգրերէն գրոց ինն ի նորոյ հրատարակեալ ի Կալկաթա, պատմեցաւ հետաքրքիր բանից միա-բանելոց փոքրիկ հատուածութեան այսպէս՝ որ ցուցանացին ի Ամերիկեան Յոյժ քաղաքէ, ուր երկեանն ծանօթեալ բարեգործանիքն։ Խոստովանել յիշատակէ, այսպէս ասէ Գրիչն անուանով։

«Պետն առաջ իրրև զանձնաւոր Հայոց հանդերձ գահանանյն իւրեանց Եւ կարեւոր խնդրել զդրու-նաւոր մեծի թուոյ կանխելոյ ի նոսա. սակայն այս-պէս է ինքնայնել. և յայտնած զուգակի ընդանելոց Աւե-րաթեայ առաջնորդ Մնդրել յամին 1824. տարելս ծանուցանէ յետնել. թէ և յոյժ արժանի թիւ աշու-աց և ինքոց զրկոյ թէ հաւատոյ զնոսա. Դարձուա-ծութիւն այս երկրին աշխատասէր ժողովրդեան միաբանիցն անհետացեալ է. Այն ինչ մեծագոյն վճռեալութիւն թարգման յաջողել բերել աշխատասէ-րութեան, հաստատութեան և ընդունականութեան նոցա՝ քան զայն զի ծոցով վերհասուցանող Ա. Ինն-կիլութեան մերոյ զաստ ի եկը արքունեաց վարել զառաւօտուր ներքին մեծանայ երկրին խոստովանելով, զի յարգելոյն կատարելին նոցա քան զեւրոպացիս իսկ զործակալս. Ի փոփոխմանց միջնակի իւրեանց՝ ասելո-ւոյն պահեն զիշխանութիւն և զմեր ուղղու-թեան, որոյ վասն այսքան երեւելի հանդիսանան։»

Թէ և կարի զուգանաւորաց և առաջնորդ է վեհայ-ութիւնս, սակայն և ոչ առաւել պատճառ աղաչաւո-րութեամբ թարգմանեցի. և եթէ ի դէպ վարկանի-ցես կամ տպելոյ հրատարակութեան՝ շնորհ ասեմ ... ասել ... ի միւս թիւ Աշխատիրին՝ որոյ վասն եղեց գոհանամ յոյժ։

Խոնարհ ծառայ քո՝

Օ. Պ.

—•◆•—

ՊԵՐՍԿԱՍՏԱՆ

—Լսի, թէ երկու ձեռագիր յիշա-տակութիւնք հասին այսր ՚ի Նոր Ջուղայ, մին ԻԶԵՆԻԼԼ ձեռագրու-թեամբ՝ կարի հին, որ խոստովանայ յանձնայն ի 17երորդ դարու ամաց՝ այ-սինքն՝ յօր երանելոյ Թղթաբերին՝ անմիջական շարունակել զիւր գը-րութիւն. Այս առի, կարի մանրա-պատում աւանէ և զերկրեղականն աշ-խարհին անդամ, և մի մի բանից և զնէ առաջի զարդարս ուրոյն ի ամենից և տիրելոյ։

Իսկ միւսն է՝ Լ. Լ. Օ. ձե-ռագրութեամբ, որ ոչ պակաս քան զմեկեր իւր՝ Համբաւոյ աշակերտեալ՝ հաշակէ զոր յանձն և տեսանէ, Երկո-քին ևս կան այժմ ՚ի Կալկաթա, պարունակութիւնք գրելոցն բերա-նոց ՚ի բերանս քարոզին Հաշակավէտ-ալ, որք ընկալեալն կամ ընթերանուն, գողջիր թէ Մուտեստական Կալկա-թեցոյն աշակերտեալք՝ կարի ծանուկս պահեն։ Բայց եթէ զիմաստն Հաշակ քարոզել և զմիջոցն յայտնութեան գտանել իցէ խորհրդապահութիւն, արժանի է քան զամենայն բացորոշ-եան բանդերութիւն։

Եթէ Պարոնայքն ԻԶԵՆԿԻԼ և Լ. Լ. Օ. զօրէն Ճարտար վիրաբուժից գիտութիւն անդամոցն հատանելով ակնեցուցանեն մարմնաջնջուցանող փոշ-ւոյ քաղաքական կեանս աղտաքս, և պա-տեն առողջարար ակնարկերու փրկու-թեան առաւելագոյն ուշադրելը՝ հրա-տարակելիք են յանդգնանում օգուտ։ Իսկ եթէ ընդ հակառակն՝ դեղ և զպարարան հոտին զեղչատեցեն, զա-ռողջն վիրաւորեցեն, զարձանաւորացն զմարմնոյ յօդեցեն մահաբեր դր-դեալք, արդարև ծանծաղք և անհնա-րին ... են։ Օ՛ մեր փիլիսոփ խնդրատարի Երեւակայ՝ «Զ զար-չելեան ծածկեալ է բարեօք։»

ԱՏՏԱՆԾԸԸԱՐԺ ԳԻՒՐԻՒԹԻՒՆ. ՚Ի մեն ի վերայ գրեալ Լուսաթեղթեց պատ մի՝ թէ ... կենցաղավարութեան և ... պանաց ժողովրդեան մերոյ ՚ի Նոր Ջուղա՝ որ ի հայատահարութեանց Պարսկէ՝ հաս ի լոյր Նորին Արե-գակնափայլ Մեծութեան Մահամադ Շահին ի Թեհրան. և շարժեաց զա-ռաստուածեան սիրտ Նորա խելոյն հրա-

վարատակ առնել առ մեծն ի գեղեցկաստաց Սպահանայ. և նորա ոչ միայն կոչել զեկեղեցին Խոջամայ ի մկրտութեն Խաչմի ջուղայ և ընթեռնուլ յանդիման նոցա զհրամանն արքունի, այլ և քաղաքավարի կարգաւ առել՝ թէ "վա՜յ այնոցիկ՝ որ խռովեն զհայս ուժ գժողովուրդ Թագաւորին սիրելի."

— Իսկ միւս մին՝ զարմանալի առնէ զարծարծումն գրականութեան ի Նոր Ջուղա՝ ընդդէմ հարուածոց աղխատութեան, յաւելն թէ "Կարապետ Գրիգորեան զօրէն արբոյն տեսեալ զայլանդակութիւն դիմաց խւրոց ի վճիռ հայերէն Աւետարանս այսօրէնք՝ ինքն յիւրոց զարհուրեցաւ յանդորրոյն և ի գաւառն արարմանց. և փոխանակ վերկեղ Աստուծոյ, և զանձն ի մարդկանէ յանձն կերեալ. զիրկութիւն եւ բացէ ի լոյս մտահացաւ. Կարաւ և 'ի գան մանկաց գրեթէ զամենայն այր գրագէտ 'ի Ջուղա, յորոց շատ կատարեալ առնոյր. Ոչ ընթեռնլով, զի զոր Աւետարանը "Տէրութեանց" թարգմանեաց, զայն Խումբեցեաց Ամբակաց լուսեղէն զբովանդակ Աւետ. նորա հասմար քամանէլով՝ գրեաց. Ասի եւ թէ, առ ի գնալ խոստում 'ի Թեհրան՝ երբեմն կասկ առանդակաց ծառայից իւրոց՝ հարկանել ջարդել զամենայն հայս. և քակել քանդել և մինչև ի հիմունս հասուցանել զտուն և զհաւատութիւնս նոցա."

☞ Աշխարհ ցաւեմք յայժ ընդ այսպիսի տագնապ և տարակոյս Կարապետի Գուլզարեանն, որ 'ի զբաղաց անտի Նոր Ջուղայ և աշխարհին Պարսկաստանի առհասարակ. որք ոչ յանհաւատութենէ եկեղեցւոյն մանկանց, և ոչ 'ի խառնութենէ պատճառ թուլութեան. այլ քանի ծեծ ուտոնք, ամէլի կոհծանեալ գրեն. և քանի զան հարկանին՝ առելի խրախուսեալ յառաջեն. —Այլ ծար չկայ տարակուսանաց ողեոյն. եթէ կամի, զի մարդիկ չտեսանիցեն զգործս իւր, ժողովեսցէ զամենայն մարդ 'ի Ջուղայէ Պարսկաստանի, և 'ի բաց հանցէ զաչս նոցա. Եթէ կամի զի չխօսեսցին՝ կտրեսցէ զամենայն լեզուս և ի բաց կորուսցէ զլեզուս նոցա. որք յիրաւի պիտի հազար շինել առնել. Իսկ եթէ կամի, զի ոչ գրեսցեն՝ հատցէ 'ի բաց զձեռսն. որով եւեթ հնար լինի պահել, առաւ թէ ոչ այլ ծար չկայ. Մտաւորեալ ընդունել ոչ կարէ զեւեմ ունել հաստարակաց դատաստանութեան. ոչ այժմ, և ոչ խոկ յառաջեան յաւիտենից.

Կամի՝ զի այլք բարձր խօսիցին զերեսն, բարձր արասցէ. Կամի՝ զի զանցեալ արարածոցն ամենայն արարեալ սիրեսցէ զորդս իւր. և առաւել մի միայն է, որ ծանծէ զդատաւորութիւն մեզ. Մեր հզօր է առ ամենայն ինչ, փորձեսցէ. և եթէ փոխելմանիցի՝ մեզ վերջոյ ամենայն բաւէ ինքնահնար բաւարանի նորա. և նոցա սեպհական նշանակութիւնքն անդրադարձ վերծանելով.

— Աշխատասիրութիւն Սոկրատայ որդւոյ Ղեւոնդեայ կամի Բալասանեանն Խաչատրեանց. Ամօք յառաջ նուաճեալ ի գերեաց Ալբանիոյ փախստեայ եղեւալ պատսպարեցաւ 'ի Մկրտիչ Մաշտոցի՝ ապրեցուցանել զանձն. Այլ զարթիւս յանձն. զի միասնազամ զօր ժողովեալ և 'ի վերայ հասեալ զօրաց Ալբանիոյ՝ մինչ յանպատրաստ և յանհոգ կային. զամենայն գերիս վարեալ. և զամենայն աղաւնեալ եւ Սիւնիս և ամենայն պատերազմական կարասեաց և հրացանաց նոցա տիրեալ. և զՕրաբեան նոցա վիթխարին Խանն առ-

ռամբ ։ յաղագս Թուրքաց․ զինելոյ յայժմ Հաճի Միրզայ Աղասայ՝ կալեալ անդորրմամբ մտերմութեամբ է առաքեալ ։ Լուր ապստամբութեանս հասեալ ի Թեհրան ․ մեծն անդամ կառավարչին պարսկաստանեայն պատրաստութիւնքս ; առ Նուաձեյ զօրապետին Թիլամին ․ որում մեղմեալք քաղաքացւոց Յաղթութիւն ։

— Բարեպաշտութեան անդուլ յանձնառութեան կայ ։ Թէպէտ առուրք ինչ յառաջ Համբաւեցաւ տառածոր թէ Վերապին Միրզայ Պօղօգէն Խանն լեալ Բարեպաշտութեան մեծապատուոյ է ատա ․ այլ արդեամբք երեք լինել առա ։ Իսկ այժմէն անհաւատարմութեան կայ՝ մինչ առ տորոնել երից ամսոց՝ և ի գալ նոր տարւոյն Պարսից՝ այն է Նօվրուզին ։ Այժմեան կառավարութիւն քաղաքին է ի ձեռսն Սամշալի Խանին և Միրզայ Աղազուլ Հասնին ․ որք են անկախեալ Միրզայ Նիբի Խանին ։ Վերջապէս քաղաքին յանդորրութեան կայ ․ Թէպէտ ուրեք ուրեք և խորին անկիւնք ոչ խաղաղ տեսեալ զատիկս ի մասնաւոր խռովութեանց ․ Զմեռն տարւոյս լաւ ամենայնի բարի և արդիւնաւոր ․ ձիւն և անձրև ի պատշաճ ժամանակի՝ յորդաբուխ ․ որով երևի առաջիկայ տարին լինել առատ ամենայն բարեօք ․

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ազգային ուրախութեամբ ընթերցաք ի 301 թիւ Արշալուսոյն քաղեալ ի Հայաստան լրագրէ ․ թէ Կոստանդնուպօլսոյ նախկին Պատրիարք Պերապաղանի Յակոբոս Սերովբէի, մի կայսրն բաշխեալ իւր ընծայ մի ի վանս Սուրբ Էջմիածնի՝ յԷջմիածին ․ որոյ ի կարգ և ի կարգեալ զօրամարեալ նա և զմիաբանութիւն մի՝ անուանեալ " կոմսութիւն Ընկերութեան Սրբոյն Աննայ ․" Յորոց եթէ ձեռնհասութիւն չիցէ բաւական վարձուց ընտիր զատատանաց՝ ըստ թիւրին լու Նորին Սրբազնութեան Եկեղեցւոյ քաղաքի ։

Թուի թէ նորին Սրբազնութիւնն այժմ ոչասա իւրեանն գործել ։ Բանգէ Հայեցեալ այգւոյն ի մէջակս ձեռն կատարելութեանց նոցա ի վաղուց տարաւոյ պատկերաց ծածկեալ ի Նմանէ ․ Իբրանն որոց բարիս ասելիքն այգւոյն թէպէտ անտաղան բերէ ․ և օրինակօք յորդորեալ ։

ՕՍՄԱՆԻԱ

Ինգլիզմամն առեալ ի Կուրիէր դէ Կոստանդնուպոլ Լրագրէ ․ ունի գեղեցկագոյն զուղակին այսպէս ․

" Փոքր յառաջ՝ այր մի ․ թէ յորմէ՞ ազգէ ․ չէ յայտնի ․ եկեալ ի տուն Հայ վաճառականի միոյ՝ որ Արտաքարտուր ․ այլ չկարացեալ կատարել զոմն իր առաջականութեանցն՝ եկեալ անդր միւսանգամ՝ նստեալ ի բնակչաց նորա ․ և նախ մի փոքրաւորեալ գիշերոյ երեկցուն ․ որ եկեալ աղէ արար հայր իւրում ․ Իսկ նա կացեալ ի ձեռին ըղդէմ կայլաւ առաջակին ․ մինչև ի կենաց հատեալ և անկեալ ․ Այսպ կին նորա և հուսկ առեալ երկնաւորն ի զամբռանցն ․ Արտաքարտուրն քայլ նորա վերաբերն արարեալ՝ առաջադիմեալ ․ այլ նախ քան զոչնչականութեան ժամանել՝ ի բաց սպանեալ այրն չարագործ ․"

ՓՐԱ՛ՆՍ

Լոնդոնայ թղթատարն եհաս, բերելով մեզ զհամբաւ խռովութեան Գաղղիոյ. անկասկածելի գոլով ի կողմն ժողովրդեան. և փոխանակ Լուիս Ֆիլիպ թագաւորի նորա՝ յԱնգղիա՝ հանգերձ ազգաւն տամբ իւրով. ուր համբաւի թէ մեռաւ. և Գաղղիա եղեւ ի հասարակապետութիւն ինչ.

— Լսի, թէ և յԻտալիա յամն յորեւան՝ ժողովուրդն ընդդէմ կառավարութեան Սարդաց փափին Պիոս Թ.երորդի. Զ արձանք յԻտալիոյ ազատամտեցին ժողովուրդք ընդդէմ Աւստրիոյ՝ որ կրէ պետական երկնից. և զետեղանչի ր մեծամասնական արքայութեան նորա վաւերական մեծահանդէսն մատակարարէ. Իթէ և նա. Նման թագաւորին Գաղղիոյ՝ փախեաւ կ Անգղիոյ, անդ փոխեցեալ և մակեցի զզուանն ընդդէմ ամենայն Իտալացւոց, զինչ արտաքին յայնժամ.

—•◆•—

Առ հին Բանաստեղծն յէջ ՏՑ

Առեղծ գոյն ծաղիկ
Անցեալ շարաւթի.
Բառ զայլն իմ մնացորդ.
Բայ ինչ պէտ պիտի.

Դի միրէ լուսի
Պատրեալ Տիրոջի.
Որ գլուխ ի վեր
Վարք հետևանս.

Բայց թէ սաւարուն.
Կամ սէլ ընկէցի.
Անշուշտ մեռանի.

ԱՆ Բայց եթէ ասէ ան.
Թէ ճար ծառոց հովիւ
Որ է ճան նորա.

Խ. Ա. Թ.

Պէնէն ի Պալ.

Զանազանութիւն ի մէջ խելացի անձին և զարգաձերին է, զի շորջառէրն ետ ր բայց ր արմէջն շորաւթ է դնէում, խելացին ծրձագոյն է նորա մերայթեալեա ինքն եւ հաստատուն որ հաղուած զանց աստեղէս բան չէ. հաղորդ այս տեսանի յիմար սուրհրութիւնք կան, բայց ըստ արուեստ յանցանոր չեն պիտի որ խելացին հեան իւր Պեհաղինեա Շնեանին բնտաւուած էր. որ արհաւրակէն մեր այսպիսի յանքով. բայց յիմար ալ չեմ ասէ.

Ծպառագանուն ոչ նմանէլ պիտի, և ոչ նախանձել. Թէպէտև հարկ է հազանելի՝ որ մատանով շուք տալոյ կամ ծաղրալի չլինիցի. Անձ զգուշութիւն է հարկաւոր այնպիսի հաղանելոյ, որպէս մեծ մասն որքնաւոր հասարակութեան ժամանակի և աւելորդ, որոց հաղանելեաց վերայ տուրքն ընդ. երբ թէ կամ շատ ուելի և կամ շատ պակաս.

Վարուց կարգաւորութիւն թշնամի կլինի. և հաւատացեալ անհաւատութիւն հաստատականութեան նշան և արհամարհանք է տխրութեան և ծրոյն. Կանայք մեծ քննութիւն կառնեն մարդկան հոգւոյ վերայ, և անհաղ մարդն ոչ երբեք արժանանայ նոցա հաւանութեան կամ քաղէին, որ խիստ շատ են հաճարելով, քան թէ կշռով.

Պէտ կամ կարծան եւ թէպէտ անուն և յիմար բան է, բայց պտղահեռ խելացի անձանց հաստատուն յիմարութեանց մէկն է, և պտղաճեան երբեմն պարաւորեալ են նոքա կատարելի. պիտի որ ամէն հիւրոց ծաղիկ. Պարուեալ հանելէ շարունակել յաջողակեալ մեր դիր. զի այդ առաւել կ ցուցանէ զա կանուն և հոգւոյ լինելն, քան մարմնոյն արոց այլ մասին շարժմունքն. Անէք ոչ կամ գէշ հոլ ամէն անձն մեն այլ հերոյ վերևալ. Նա է լու կարծաղն, որ մէկ մեյն մեր խել անձն զօրաւոր կարծէ. բայց խօսք կամ պատուական հերոյն գնէ, և իւր զրուցն արժանաւոր շարժէ. Ամէն գեղ թէ հրաչէր պէտ որ արդ աղ կամ հանդէս մանանեցոց ժամանակութեան բարեկենդանոյն ընծայիս քեզ. մասինք այս ն՝ որ աւ ուղին տարաւորութիւն հաւոյ քո մարտոցն. Եղբայր որ լաւ հերոյ նկարագրութեան են կարգադրեալ, ի բարեկեցել մեն տեսակ կենդանութիւն ուղին ամբարաւտութենէր ազատ. որ խոհոյն զրուցեալ և պատիւ է ստացեալ.

Կինոյ թուա.

Կինոյ թուա խմեն ների հարգելի դուրս է, և լաւ յինքնակցութեան մէջ ան զայրացութիւն է համեմատել. Սովորութիւնն մեն ժամանակի ընդհանուր էր արարել. բայց ներկայիս տաշարծ մեծն անտերն և զբօսնական է դնուում. Ինչ կոյ այնքան զանցիկ և ծաղրալի քան զիմարոց կերակուրն խառնել մեն այնպիսի անկարգ և զայրացի մեծ արատոք. Զարմանալի ուրեմն այս յիմար սովորութենէն՝ որ զարդարանք անանց, և արժ մեծայն այն ծաղաններում որ ընդհանուր է.

Բարեկամութիւն.

Արդարև մեծաւորութեան շատ անգամ, բայց և շատ ծառ. մեծ անաւանութիւն է առաւել. Ցի մեծ կազմեաց՝ եւ արդ անաբաղխառեալ ընդ աւանուեալ. բայց ըստ հաստատոցն՝ մեծ հարկ և յարմարութիւն, եթէ որպէս անձն նոյն անձնուէ պատուաւութեանց և անհաղ կերպիւ մասին ընկերութեան մէջ. մինչև այսպէս չաւանէ, երբէք որքնաւոր հաւանակայ չէ ներհայելանալ. Ինչ որ խառնեալ հուն ի ներքոյ պատուաւորութեան լինի, մէջ ամ վար է. և մինչ մարդ նեղ և անհաղ կերպ չմնալ ընկերութ.

թեան մէջ , ոչ բարի առաքաւոր կարէ , և ոչ բարի ձեռքն . Աղահովութիւն և աղահաստատութիւնն ի ներքոյ ազգասիրակառավարութեան ձեռնի հաստատութեան՝ հորդեն զոյն ծառայակուրց աշխարհաց , որ այսպէս երևանման՝ ծառայականի զօրութիւն նոյն վերջինը՝ պէտք ըստուածառ զմոյսն : Այնինչ քաղցրութ առաքինութութիւնն վայելք առաւ և խոնարհութեան գեղ ցին կարգադրեց և անարժան և անձնից գաճառոքի .

Խուռհակ .

Բանականն անձն շուտաափոյթ կլինի . բայց երբեք չի խաւրնացիլ . վասնզի գիտէ թէ ինչ որ խուձապով առ ի հարկաւ վնաս ըլիով ըլնի . Կ'ըսուացի որպէք բան շուտ շուտ առնել . բայց չի թողուլ որ այս փութաջել իւր բանն փչացանէ : Կարծասիտ մարդիկն հետու հաստագէն , երբ ասածն որ բանն իւրեանց կարողութենէն աւելի է . Կոյաշխարհն , հասարակութիւն , կառավարութիւն , հիւանդներ , հարդանքներ . Խուղին ազգ բան միահամուռ առնել , բայց ոչ ինչ չեն առնելը ամենեքին . Բանականն անձն բաւական ժամանակ կուգի որ իւր բանն բարւոք աւարտի . և նորա վաղուցթիւնն միայն իւր զոյնի շարունակ և լաւ կերպ կատարելն է . Համբերութ աշխատասիրութեամբ ամէն անմույ և ուրիշ բանի միջնամասն չի լինում , քանի որ նոյնն կատար լլինի .

Նշխարք

Յանձանք և բարձր մտածութեան անձնուրութեան և զանձ ամէնչնան նշանն է , որով ընդու անմեկնելի կյանքերնին իւրեանց անմահական ազատութեանն՝ անմահական բանիւքն մեզաց , և կամն որ խնդրեմ են . Միւսոյ հակառակ , չկայ որոշ բանի այնքան քաշ և հոգեւորական ընդ կեանք ծանր մտածուն . Ճշմարտեալ ծառայութութեան և խելքն ոչ ամէն չէն ծծեալ ... մինչ որու , զի ի վեր էն բանն ... . Այլ կենդանեացնեն միտքն և մին անան շուտ մարդ կարեւն երեւու ըլլալոյ . Բայց մեծախաութեան է և ամենայն գաղափարն ... ուածն՝ որ մարդկայ ծծեայ կրարն , և խնամ ... և բարեկան անձնեանն ի վերայ ևն ի թոշնան . Մին անձին նորոգեալ ամօթոյն զոյզ ըստ բաշխել . և նորա մեծ զետին անձանձն ընկերեն ծծեալ կէնդառէ , բայց բոլոր ծառայութեան աշխարհի բնական չէ համարել այսպէս բանն առնելու . Բառ իմ կարծեաց այս բաւական աղօթոյց է ծծեալ քաշ բան լինելոյն , Իւր մեծ նորա ազնուն և անձանձն ձայնեան և բերան բանաւոր ձևերն : Ջէքաւեթեան.

ՏԽՈՒՐ ԼԱՐ

Ո՛Չ օրրոր , ոչ միտք , և ոչ խօք ձեռ
Աւէծն ի փորձ մատանել .
Բառ արժանեւոյն՝ զարդեր մեր
'Ի տխուր լար հարկանել .

Աւա՜ղ աշխարհ , որ այսպէս զայս
Մխիթանց ընդհետ մեզ տայ լոյս .
Մին անառարկ , միայն ընդ վշտի
Աւաղէ նոր խոց՝ ցաւ՝ և խոյս .

Բայց՝ ով աշխարհ . ուր մահ և ցաւ
Զուծեն ընտո ըմբոշխ .
Երանութիւն , նա՝ անյաշա
Խաստացեալ պատրաստ պսակ .

Հայրն . զՄերքն ըն խորհեցաւք ,
Որ ի Մխիթարայ մեր կայան .
Իջե՛ և մեր արժանաւոր
Փառըս երգել միաբան .

Թ. Խ. Ա.

'Ի մխոր Հանգուցեալ Ցաւակցութեան Պարոն Յովսէփայ Լազարեանի 4 Ապրիլի 1848. 'Ի Կալկաթայ.

Զ՚երթ դիմեցին մեռեալ վարդաց ,
«Բոյս աղքիս Հայ՝ յոյսդ բուրամ .
Բայց առաջ գի՝ հարձանմն մահու
Թողթափեցար՝ թառամեցար .

Որքան յառաջ՝ դիտողաց քեզ
Մերթ մեծփաթ՝ զով ցօղացն .
Այժմ՝ պէտք յաղթ՝ ըզձեզ
Թաղեալ ի քեն զուարթ վճռոյն .

Միրտալարաց քոյ աղքիս Հայոց՝
Որ բացուեցոյ՝ կայր անհնար .
Արդարև , հանէ՝ արդ անդադար
'Ի Թաթարստանէ՝ զմեզ նայեցան .

Խամ և որբան՝ մեզ ապաւէնդ
Ընդ քոյ առաջ՝ կորուսան .
Աւաղանօք Թողէր հեռալ
Լար ի սրտի՝ ցաւակցին զայլ .

Յիշողութիւն՝ բոլոր անդրուլ
Կայ և մեզ՝ սիրտ դէմոյն .
Իւր խորքը անեղծ փափուկ ի փուշ
Խոցեալ գուշ մեր և զուրաշ .

Գնա՛ գնա՛ անմահութեան կեանք
Ընդ վերնոցա մանկանց պարս .
Եւ վարդին յայն թառ փառաց
Հանգիր ի գոգն Աբրահամու .

Խ. Ա. Թ.

ՏՆԱՅԻՆ ԼՈՒՐՔ

ՄԱՀ

Պարոն Յովսէփ Լազարեան ի հասակի 19 ամաց Ձ-ամսոց . Ապրիլ 3.

'Ի նոյն իսկ աւուր և Պարոն Յովհաննէս Մալխասեան ի հասակի 15 ամաց , 6 ամսոյ և 20 աւուրց .

Օրիորդ Մարիամ Պետրոս Յ. Պօղոս ի հասակի.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Մ. Դ. Թաղիադեանց Վ. Երէցեանց